

MAKTABGACHA TA'LIM TASHKILOTLARIDA MA'NAVYIY-MA'RIFIY,
TARBIYAVIY ISHLARNI TAKOMILLASHTIRISH

Sapayeva Aida

Mamirova Sevinch

*Jizzax davlat pedagogika universiteti
maktab menejmenti 4-kurs talabalari*

Annotatsiya: Ushbu maqolada biz hozirgi jamiyatimiz uchun farzandlarimizga maktabgacha ta'lim-tarbiya berish jarayoni g'oyatda muhimligi va bugungi kunda ta'lim tizimining uzluksiz bo'g'ini sifatida barchani diqqat markazida ekanligi haqida yoritilgan.

Abstarct: In this article, it is explained that the process of pre-school education for our children is extremely important for our current society and that today it is in the center of attention as a continuous link of the education system.

Kalit so'zlar: maktabgacha ta'lim tizimi, tarbiyachi, ma'naviy-ma'rifiy ishlar, ta'lim , bola tarbiyasi, inklyuziv guruhlar, davlat bog'chalari, O'zbekistonda maktabgacha ta'lim .

Keywords: preschool education system, teacher, spiritual and educational work, education, child upbringing, inclusive groups, state kindergartens, preschool education in Uzbekistan.

Ta'lim muassasalarida ma'naviy-ma'rifiy va axloqiy faoliyatni yuksaltirish o'quvchilarning har tomonlama rivojlanishini shakllantirishda hal qiluvchi o'rin tutadi. "Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida" deb nomlanuvchi ushbu muassasalar o'quvchilarni muvaffaqiyatli kelajakka tayyorlash uchun ularda qadriyatlar, bilim va tartib-intizomni singdirishga e'tibor qaratadi.

Ta'lim muassasalarida ma'naviy-axloqiy ta'limotlarning integratsiyalashuvi o'quvchilarda odob-axloq, halollik, hamdardlik tuyg'ularini tarbiyalashga yordam beradi. Bu jihatlarni o'quv dasturiga kiritish orqali o'quvchilar nafaqat o'qishda muvaffaqiyat qozonishadi, balki jamiyatga ijobiy hissa qo'shadigan mas'uliyatli va mehribon shaxslar bo'lib yetishadi.

Ta'lim huquqlarida ma'naviy-axloqiy ta'limotlarning integratsiyalashuvi o'quvchilarda odob-axloq, halollik, hamdardlik tuyg'ularini tarbiyalashga yordam beradi. Buni o'zlashtirishni o'qitish orqali o'quvchilar dasturi o'qishda muvaffaqiyati, balki jamiyatga rivojlanishi qo'shadigan mas'uliyatli va mehribon shaxslar bo'lib yetishadi.

Ma'naviy-ma'rifiy tarbiya ishlari bu– jamiyatni ma'naviy va ma'rifiy jihatdan tarbiyalash, ma'naviy saviyasini yuksaltirish, ijodiy qobiliyatlarini har tomonlama

rivojlantirish, ularning bo'sh vaqtini mazmunli, maqsadli tashkil etishga xizmat qiluvchi tadbirlar tizimidir.

Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida ma'naviy-ma'rifiy tadbirlar, ma'naviy ma'rifiy ishlarni tashkil etishning asosiy maqsadi - kelajagimiz poydevori bo'lmish yosh avlodni ongi va qalbiga milliy g'oyani singdirish, har tomonlama etuk, barkamol avlodni voyaga yetkazish, insonparvarlik, poklik, ezgulik bag'rikenglik, iymonlilik hamda kuchli e'tiqodli etib tarbiyalashga, ma'naviy dunyoqarashni shakllantirishga qaratilgan. Shu boisda barcha ta'lim muassasalarida jumladan, maktabgacha ta'lim tashkilotlarida ma'naviy-ma'rifiy tadbirlarning o'tkazishi, yuksak ma'naviyatli barkamol shaxsni tarbiyalashda beqiyos o'rin tutadi. Ma'naviy-ma'rifiy tadbirlar bolaga ta'limiy faoliyatlarda olgan bilimlarini mustahkamlash imkonini beradi. Bola milliy ruhda, qadriyatlarimizni his etgan holda ulg'a boshlaydi va shu bilan bir qatorda bolalarni ehtiyojlari va qiziqishlari jadal suratda o'sib, takomillashib boradi. Bola borliqni anglay boshlaydi, tengdoshlari bilan ijobiy aloqaga kirisha boshlaydi, jamoaviy ishlashga o'rganadi, atrofni kuzatadi, tahlil qila boshlaydi, unda savollar tug'ila boshlaydi. Bola shu tariqa ijtimoiy, siyosiy, iqtisodiy, madaniy-ma'rifiy, g'oyaviy, mafkuraviy ruhda shakllanib boradi. Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida bolalarga ma'naviy tarbiya berishda tadbirlarning o'rni muhim sanaladi.¹

Darhaqiqat, maktabgacha ta'lim muassasalarining bugungi kundagi dolzarbligi g'oyatda muhim hisoblanadi. Yosh avlodning ilk ta'lim-tarbiya olish jarayoni aynan maktabgacha ta'lim muassasalarida kichadi. Ushbu jarayonning ajralmas sub'ektlaridan biri bo'lgan tarbiyachilarda bo'lsa, g'oyatda katta ma'suliyat va kelajak shaxslarini tarbiyalashdek muhim vazifa mavjud. O'zbekistondagi maktabgacha ta'lim muassasalarida mehnat qilayotgan xodimlar bolalarning erta rivojlanishini shakllantirishda hal qiluvchi rol o'ynaydi. Ushbu sodiq mutaxassislar yosh o'quvchilarning rivojlanishi va o'sishi uchun tarbiyalovchi va rag'batlantiruvchi muhitni yaratishga mas'uldirlar. Ularning ta'limga bo'lgan ishtiyoqi va sifatli xizmat ko'rsatishga intilishi bolaning kelajakdagi muvaffaqiyati uchun poydevor qo'yishda muhim ahamiyatga ega.

Bundan tashqari, O'zbekistondagi maktabgacha ta'lim muassasalari xodimlari ota-onalar va tarbiyachilar bilan yaqindan hamkorlik qilib, bolaning ta'lim-tarbiyasiga hamkorlikda yondashishni ta'minlaydi. Ochiq muloqotni davom ettirish va bolaning taraqqiyoti haqida tushunchalar almashish orqali bu mutaxassislar maktabda ham, uyda ham bolaga foyda keltiradigan yaxlit yordam tizimini yaratishga yordam beradi. Ularning oilalar bilan mustahkam hamkorlik o'rnatishga bo'lgan sadoqatlari ularning qaramog'idagi har bir bola uchun eng yaxshi ta'lim tajribasini taqdim etishga sodiqligini ta'kidlaydi.

¹ "Science and Education" Scientific Journal / www.openscience.uz February 2024 / Volume 5 Issue 2

O'zbekiston Respublikasida quyidagicha turdagi maktabgacha ta'lim tashkilotlari mavjud:

- umumiy turdagi maktabgacha ta'lim tashkiloti;
- ko'p tarmoqli ixtisoslashtirilgan maktabgacha ta'lim tashkiloti;
- inklyuziv guruhlarga ega maktabgacha ta'lim tashkiloti;
- qo'shma turdagi maktabgacha ta'lim tashkiloti. ²

Uzluksiz ta'lim jarayonida maktabgacha ta'lim tarbiyachisining pedagogik mahorati masalasi keng o'rganilgan sohalardan biri bo'lib, o'ziga xos pedagogik tizimning ishlab chiqilganligi bilan tavsiflanadi. K.Hoshimov, R.M. Qodirova, F.R. Qodirova, N.SH. Nurmuxammedova, M.Ochilov, S.Temirova, O.Musurmonova, S.Nishonova, U.Mahkamov, M.Inomova, M.Quronov, S.Ochilov, N.Ortiqov, Q.Qurbonboev, J.Toshmatova, Sh.Olimov kabi olimlar ish olib borganlar.³

Taniqli pedagog, bolalarni ona tiliga o'rgatish uslub va uslubiyotlarini ishlab chiqqan uslubiyotchi, maktabgacha tarbiya bo'yicha mashhur mutaxassis, professor Y.I.Tixeyeva tarbiyachi nutqiga yuksak baho berib, shunday degan edi: „Bog'chada bolalar beixtiyor taqlid qiladigan namuna tarbiyachi (bog'bon)ning tilidir, tarbiyachining tili bolalar tiliga g'oyat samarali va nihoyatda kuchli ta'sir ko'rsatadigan hamma narsalarni o'zida birlashtiradigan bo'lishi kerak. Bog'bonning tili bekam-u ko'st, adabiy talaffuzning har qanday nuqsonlaridan xoli bo'lishi lozim".⁴

O'zbekistonda maktabgacha ta'lim davlat bog'chalari bilan bir qatorda xususiy maktabgacha ta'lim muassasalari tomonidan ham amalga oshiriladi. Ushbu maktabgacha ta'lim muassasalarida ishlaydigan xodimlar odatda o'qituvchilar, tarbiyachilar va boshqa yordamchi xodimlarni o'z ichiga oladi. Maktabgacha ta'lim muassasalaridagi o'qituvchilardan maktabgacha yoshdagi bolalar ta'limi yoki tegishli soha bo'yicha kamida bakalavr darajasiga ega bo'lishi talab qilinadi.

So'nggi yillarda O'zbekiston hukumati maktabgacha ta'lim muassasalari xodimlarining malakasini oshirish imkoniyatlarini ta'minlash, o'quv dasturlari va o'quv-uslubiy materiallarni yangilash, barcha bolalarning maktabgacha ta'lim muassasalaridan foydalanish imkoniyatlarini oshirish orqali maktabgacha ta'lim sifatini oshirishga qaratilgan. Hukumat maktabgacha ta'lim muassasalari infratuzilmasini yaxshilash va bolalar uchun yaxshi ta'lim muhitini ta'minlash borasida ham ish olib bormoqda.

Umuman olganda, O'zbekistonda maktabgacha ta'lim bolalarni boshlang'ich va undan keyingi maktablarda muvaffaqiyatga tayyorlashda muhim rol o'ynaydi.

² O'zbekiston Respublikasining Qonuni, 16.12.2019 yildagi O'RQ-595-son

³ Scientific Journal Impact Factor (SJIF) 2021: 5.723 Directory Indexing of International Research Journals-CiteFactor 2020-21: 0.89 DOI: 10.24412/2181-1385-2021-10-912-916

⁴ Scientific Journal Impact Factor (SJIF) 2021: 5.723 Directory Indexing of International Research Journals-CiteFactor 2020-21: 0.89 DOI: 10.24412/2181-1385-2021-10-912-916

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. "Science and Education" Scientific Journal / www.openscience.uz February 2024 / Volume 5 Issue
2. O‘zbekiston Respublikasining Qonuni, 16.12.2019 yildagi O‘RQ-595-son
3. Scientific Journal Impact Factor (SJIF) 2021: 5.723 Directory Indexing of International Research Journals-CiteFactor 2020-21: 0.89 DOI: 10.24412/2181-1385-2021-10-912-916